

Определяя вектора фортепианной подготовки, мы ориентировались как на функции учителя музыки, так и на возможности использования фортепианного репертуара, непосредственно фортепианного исполнительства на уроках в школе, в позаурочное время и в условиях внешкольных учреждений образования в Украине и в Китае. Одним из таких векторов для школьного учителя является исполнительско-иллюстративный вектор. Он охватывает комплекс умений учителя по использованию фортепианных произведений в эскизном варианте, в контексте возникающих педагогических задач, интерпретацию всего произведения как драматургической художественной целостности в раскрытии образа. Другим вектором является вектор освоения техник музыкального сопровождения, включающий умения аккомпанирования различным солистам, инструменталистам, даже шумовому детскому оркестру; подбор аккомпанемента на слух, чтение с листа и многое другое. Следующим вектором выделен вектор поддержки музыкального и творческого развития школьников. В этом направлении важным является исполнение на фортепиано в рамках музыкально-теоретических дисциплин, что с одной стороны способствует развитию музыкальных способностей учеников, а с другой формирует их музыкальную грамотность. И последний вектор, на который мы обращаем особое внимание, вектор методического обеспечения художественной компетенции школьников. Данный вектор актуален в использовании фортепианного исполнительства в межпредметных связях музыки и в интегрированных программах.

В своём исследовании мы обращаем внимание на поликультурный контекст фортепианной подготовки будущих учителей музыки, так как в рамках определенной культуры конкретизируются и требования к ней. Так, например, с учетом китайских традиций, в школах проводится урок пения. Это обуславливает компетентность учителя в музыкальном сопровождении. Однако, музыкальное сопровождение в Китае осуществляется по специальной цифровке, которая отражена в пособиях для аккомпанемента. Это накладывает определенные сложности, нередко фортепиано должно имитировать народные ударные инструменты. Поэтому концертмейстерские навыки для учителя музыки в Китае имеют свою специфику. Эта специфика не учитывается при обучении на Украине. Таким образом, студенты, осваивающие украинскую фортепианную школу, должны уметь самостоятельно ее экстраполировать на условия работы в школах Китая.

Что касается фортепианной подготовки учителя музыки в контексте поликультурности, то с одной стороны, создается впечатление, что фортепианная школа в ее культурной принадлежности не имеет значения для учителя. Однако именно учитель музыки работает в условиях определенных традиций и не забывает их. Для учителя музыки в Китае важно уметь преподавать фортепиано детям, которые имеют желание учиться играть на фортепиано после уроков в школе. Этот факт актуализирует фортепианно-методическая грамотность учителя.

Педагогическая направленность фортепианной подготовки предполагает компетентность учителя в использовании фортепиано для творческого развития школьников. На Украине упор делается на художественном развитии детей, а в Китае пока такой задачи не стоит. Стремление постичь традиции музыкальной культуры европейских стран вносит свои коррективы и в смысл педагогической направленности фортепианной подготовки будущего учителя музыки для работы в школах Китая.

ВИКОРИСТАННЯ НЕЙРОБІКИ ДЛЯ РОЗКРИТТЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Шуплецова Л. Ю.

Харківська гуманітарно-педагогічна академія, Україна

Умови розвитку сучасного суспільства загострюють проблему підготовки кваліфікованих освітян. Однією з найважливіших ланок інтелектуального розвитку суспільства є якісна підготовка вчителів, тому необхідно озброїти їх новішою освітньою системою, привести зміст і технології їх навчання у відповідність до новітніх досягнень психологічної та педагогічної наук.

Педагогічна діяльність – це мистецтво, яке народжується при поєднанні майстерності й таланту педагога, а саме від його загальної високої ерудиції, культури, глибоких знань, досконалого володіння ефективними педагогічними технологіями, вмінням використовувати їх у процесі навчання й виховання. У зв'язку з багатогранністю діяльності вчителя музичного мистецтва як педагога й виконавця, під час його підготовки у вищих навчальних закладах, це питання набуває особливого значення. Учителеві необхідно оволодіти не тільки професійним виконанням музичного твору, а й глибоким, яскравим і дохідливим донесенням його змісту. У зв'язку з цим перед галуззю мистецької освіти постають якісно нові завдання формування такого мислення, яке дозволить

студентам засвоювати й самостійно переробляти музичну інформацію, що постійно поповнюється. Майбутньому вчителю потрібно систематично, напружено працювати над оволодінням творчим мисленням на новому рівні. У всіх областях творчості генерування нових ідей відбувається в рамках одних і тих же розумових процесів, а саме – розумового і творчого мислення [3].

Питаннями такого мислення займалися психологи Б. Ананьєв, І. Бех, О. Леонтьєв, В. Моляко та інші. Вони визначали, що для дослідження мислення необхідно вивчати властивості його структурних компонентів та зв'язки з іншими психічними процесами.

Особливості мислення в педагогічній діяльності досліджували І. Масол, О. Гайдамака, О. Калініченко, І. Руденко та інші. Їх дослідженнями встановлено, що мислення вчителів, особливо музичного мистецтва, зумовлюється специфічністю їх професійної діяльності. Музикознавець Б. Яворський мав погляд на музичне мислення, як на явище, що показує особистісне ставлення людини до мистецтва і за своєю суттю є виявом самостійних музично-пізнавальних здібностей [2].

Сучасні українські вчені-педагоги О. Костюк, О. Ростовський О. Рудницька та інші вбачають у такому мисленні один з основних критеріїв сформованості загальної культури особистості, її музичного сприйняття, естетичного ставлення до навколишнього світу [1].

Музика є ключем до систем людської пам'яті. Вплив музики на клітинному рівні дозволяє говорити про її глибинну дію на мозкові структури та на організм людини в цілому. Доведено, що в результаті музичного впливу підвищується чутливість не лише слухових, але і зорових аналізаторів, покращуються психічні процеси уваги, сприйняття, запам'ятовування, регулюється обмін речовин. Велика кількість медичних і психологічних досліджень підтверджують позитивну дію музики на психофізичний стан і розвиток людини. У роботі вчителя музичного мистецтва очевидні переваги пам'яті й чим більше часу ми будемо тренувати її, тим більше позитивних наслідків отримаємо в майбутньому. Для ефективного її розвитку та підтриманню необхідно виконувати певні настанови. Існують вправи, що сприяють роботі мозку, покращенню пам'яті та надають додаткові можливості для творчої роботи. Ці вправи назвали «Нейробіка». Винайшли її фахівець з нейробіології Лоренс Кац і письменник Меннінг Рубін. Вони довели, що при виконанні тривалої одноманітної роботи, людина важко зосереджується на справі, яку потрібно виконати. Однотипна робота призводить до падіння концентрації уваги й послабленню пам'яті. Результатом є зниження розумових здібностей оскільки погіршується зв'язок між нервовими клітинами головного мозку.

Метою розвивальних вправ для мозку є широке використання всіх п'яти чуттів людини, при цьому в незвичних комбінаціях та незвичайним способом. Суть вправ для мозку в тому, що постійно треба змінюватися самому та змінювати все навколо себе. Нейробіку називають аеробікою для мозку, тому що нейрон це – структурно-функціональна одиниця нервової системи, а аеробіка є комплексом фізичних вправ для підвищення працездатності, поліпшення настрою, енергійності, підйому творчих здібностей й емоційного стану всього організму. Щоб підтримувати високу працездатність необхідна зарядка як для м'язів, так і для мозку. Якщо для м'язів вже існує величезна кількість вправ, то для мозку розроблені деякі спеціальні вправи, що дозволяють йому бути у відмінній формі. Мозкова зарядка корисна для людей будь-якого віку. Дітям вона допоможе краще концентруватися та засвоювати нові знання. Дорослим – зберегти ясність розуму та чудову пам'ять, які не будуть втрачатися з віком, тому що ці вправи триматимуть мозок «у тонусі». Для майбутніх вчителів – це здатність творчо викладати свій предмет. Кожен чув теорію, що нервові клітини не відновлюються, але виявляється, що нові нервові клітини можуть з'являтися в організмі дорослої людини. Це було доведено в ході експериментів. Виявляється, що у людей зменшуються розумові здібності не через відмирання клітин, а через виснаження дендритів – відростків нервових клітин, які пропускають через себе імпульси від нейронів до нейронів. Якщо дендрити не стимулювати, хоча б час від часу, вони можуть атрофуватися і втратити свої здібності проводити нервові імпульси. Це фізіологічний процес, відбувається він так саме, як і м'язовий, але без навантаження швидко втрачає функціональні здібності. Пам'ятайте, щоб зберегти мозок у «живому» стані, необхідно змінювати стиль життя й збагачувати його новими враженнями. Наприклад, пропонуємо вправу «Алегро – адажіо», яку можливо виконувати вдома. Якщо ви зазвичай займаєтеся домашніми справами повільно, намагайтеся прискорити темп у два рази. Якщо ж ви квапливий холерик, змусьте себе все робити неквапом. Обов'язково включайте відповідну музику [4].

Отже, вправи для мозку, які сприятимуть відновленню розумових здібностей, покращенню пам'яті, розвитку творчого мислення, постійній внутрішній потребі до досягнення і генерування ідей, самобутності й оригінальності творчого прояву, допоможуть майбутнім учителям музичного мистецтва в роботі.

Література

1. Власова О. І. Педагогічна психологія : Навчальний посібник / О. І. Власова. – Київ : Либідь, 2005. – 400 с.
2. Методика навчання мистецтва у початковій школі : Посібник для вчителів / І. М. Масол, О. В. Гайдамака, Е. В. Белкіна, О. В. Калініченко, І. В. Руденко. – Харків : Видавництво «Ранок», 2006. – 256 с.

3. Рудницька О. П. Педагогіка : загальна та мистецька : Навчальний посібник / О. П. Рудницька. – Тернопіль : Навчальна книга. – Богдан, 2005. – 360 с.

4. Сеньков О. Нейробика – гимнастика для извилин / О. Сеньков // Здоров'є : [Інтернет-ресурс]. – Режим доступу : <http://zdr.ru/articles/neirobika-gimnastika-dlja-izvilin>

КАТЕГОРІЯ «СВІТОГЛЯД» У ПРОЕКЦІЇ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН

Щолокова О. П.

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Україна

Виникнення нових соціальних реалій в сучасному суспільстві вимагає переоцінки багатьох духовних цінностей і зв'язаних щ ними особистісних світоглядних позицій. Провідною ідеєю та головною метою національної освіти України стало формування моральної, творчо мислячої людини з високою світоглядною культурою. У зв'язку з цим особливої уваги вимагає світогляд педагога, зокрема вчителя мистецьких дисциплін, оскільки сформована світоглядна культура набуває особливої значущості в його професійній діяльності. Наявність такої культури допомагає розкрити перед учнями глибокий гуманістичний зміст мистецтва, визначити найважливіші думки і погляди, закладені в його творах.

Звертаючись до проблеми світогляду в галузі педагогіки мистецтва, зауважимо, що специфіка цього феномена та його сутнісна природа є надзвичайно складним і багатовекторним явищем. Його можна представити як цілісну систему наукових філософських, соціально-політичних, моральних, естетичних поглядів на світ, тобто на природу, суспільство та мислення.

Як одне з фундаментальних понять у просторі людської думки, світогляд здавна намагалися осмислити у різних галузях наукового знання. Так у філософському словнику «світогляд» характеризується як система принципів, поглядів, цінностей, ідеалів і переконань, котрі визначають відношення людей до дійсності, загальне розуміння світу, а також життєві принципи програми їх життєдіяльності. Суб'єктом (або носієм) світогляду може бути і окрема людина, і соціальна або професійна група, а також етнонаціональні або релігійні спільноти і класи та суспільство в цілому.

У світогляді проявляється єдність внутрішнього і зовнішнього, об'єктивного і суб'єктивного. Суб'єктивна сторона світогляду полягає в тому, що у людини формується не тільки цілісний погляд на світ, а й узагальнене уявлення стосовно себе, котре складається з розуміння й переживання свого «Я», власної індивідуальності, своєї особистості. Саме тому в сучасних дослідженнях все більше застосовуються «людські вимірювання», які поєднують науковість з гуманністю, пошук з відповідальністю, а знання – з мудрістю.

Вивченням світогляду у педагогічній площині займалися такі відомі вчені як М. Ашманіс, С. Гессен, Б. Ліхачов, В. Сластьонін, В. Черноволенко, М. Фіцула та ін. Зокрема С. Гессен писав: «Не маючи світогляду як життєвого ставлення суб'єкта до світу в цілому, ставлення, яке містить в собі, поруч з уявленням про світ, оцінку його з точки зору цінностей, тобто деякого життєвого ідеалу, поза таким світоглядом немає самосвідомості, отже не може бути буття людини як особистості» [1, с. 6]. Разом з тим В. Сластьонін підкреслював, що успішність світогляду забезпечується наступністю навчання, взаємодоповнюючими зв'язками у різних предметах, а також узгодженим впливом на інтелект, волю, емоції та практичну діяльність особистості.

Осмислюючи сутність феномена «світогляд» в галузі педагогіки мистецтва, вчені (В. Ражніков, Л. Рапацька, О. Рудницька, Г. Тарасов, Г. Ципін, Б. Целковніков), перш за все, спираються на його філософське розуміння як системно-цілісного явища з духовно-моральною константною. Згідно даної позиції світогляд педагога мистецьких дисциплін можна представити як особливу форму свідомості та результат засвоєння основних цінностей свого життєвого і професійного буття. При цьому йому потрібно не тільки самому мати таку впевненість, а й вміти передавати свої переживання та віру своїм вихованцям. Така необхідність визначається специфікою художньо-педагогічного процесу.

Великого значення світогляду педагога-музиканта для його успішної професійної діяльності надає Б. Целковніков. Він зазначає, що «світогляд педагога-музиканта можна розглядати як універсальну професійну культуру, яка зв'язує між собою духовно-моральні, психологічні та інші компоненти» [2, с. 83].

Відтак пріоритетного значення для мистецько-педагогічної освіти набувають такі питання:

- що таке мистецтво і яке його значення в сучасному суспільстві;
- в чому полягає цінність мистецтва минулих епох;
- яка роль мистецтва у житті суспільства і окремої людини;